

Pur to sam verjel. Leskošek je na to poklical dva meščana, in vpričo njih napravil zapisnik s Purom, v katerem slednji priznava, da je pred sodnijo neresnico govoril in da ga je Janez Hauke k temu zapeljal. — Leskošek je ta zapisnik predložil sodniji in proti Janezu Hauku napravil kazensko ovadbo zaradi goljufije, ker je pričó Josipa Pura zapeljal k krivej izpovedbi pred sodnijo. — Opomniti je treba, da je Janez Hauke Slovenec in ga kot tacega Slovenjegraški nemškutarji, kakor tudi mestni stražmester Leskošek črté. — Pri prvem zaslišanji izjavil je Pur pred sodnijo, da je po Leskošku sestavljeni zapisnik neresničen, da ga je Josip Leskovšek k tej izpovedbi prisilil. Zaradi tega morala se je preiskava proti Hauku ustaviti. A Leskovšek, ki se je hotel maščevati, uložil je drugo ovadbo, in ko so Pura zopet zaslišavali, izjavil se je, da ga je Hauke zares premotil in zapeljal k krivej izpovedbi. Na podlagi te izpovedbe in nekaterih drugih momentov bil je Hauke pri obravnavi v 2. dan septembra 1881 pred c. kr. okrožno sodnijo v Celji obsojen na petletno ječo, poostreno s postom vsaki četrtri dan in v povrnitev stroškov. Njegovo ničnostno pritožbo zavrglo je najvišje sodišče in J. Hauke dobil je nalog, naj v 20. dan aprila 1882 nastopi svojo kazen. Mej tem je Haukova žena žalosti umrla, Hauke sam pa je tako nevarno obolel, da se je nastop kazni moral odložiti. Ta žalostni izid pravde pa je razvnel prebivalstvo in od več strani čulo se je, da je Hauke po nedolžnem obsojen in da je Leskovšek Pura zapeljal, da je krivo pričal. Več prič se je ponujalo to dokazati in jedna priča se je celo izrazila, da že vrabci na strehah po Slovenjem Gradci čivkajo, da je Hauke političen mučenik. Haukov zagovornik g. dr. Radaj nabral je vse to gradivo in vse dokaze Haukove nedolžnosti in na njih podlagi prosil pri c. kr. okrožnej sodniji v Celji naj se kazensko postopanje na novo začne. A ta prošnja se je zavrnila brez vsacega poizvedovanja. — Na uloženo pritožbo dala je nadsodnija v Gradci okrožnej sodniji v Celji nalog, naj ta slučaj natančno preiše in potem še le ukrene, se li ima kazensko postopanje na novo začeti. Okrožna sodnija v Celji je tako storila in 15. dan maja 1883 spoznala: Da se prošnji, naj se kazensko postopanje na novo začne, ne more ustreči. V devet pol obsežnem utemeljevanji se sicer konstatuje, da je Josip Pur večkrat in pred mnogimi pričami se izrekel, da je Leskovšek tako vanj silil in mu prigovarjal, da je bil ves zmešan. Leskovšek in drugi gospodje da so mu v občinski pisarni pretili z veliko kaznijo, na drugo stran pa so mu ljubavali, da bode boljše zanj, če bode izpovedal proti Hauku itd. A vse to ni moglo preveriti okrožne sodnije, da je Hauke nedolžen. — Proti temu odloku

napravila se je pritožba in c. kr. nadsodnija v Gradci je in merito iz istih razlogov, po katerih je okrožna sodnija v Celji prošnjo odbila, spoznala, da naj se kazensko postopanje na novo začne. Ob enem pa ukrene nadsodnija v Gradci, akoravno Hauke tega niti prosil ni, da ima to kazensko stvar namesto okrožne sodnije Celjske nadaljevati c. kr. deželna sodnija v Celovci. — C. kr. deželna sodnija v Celovci je prevzeto preiskavo dala popolniti po okrajnej sodniji Slovenjegraške in je naposled Janezu Hauku dostavila dekret, da je proti njemu pričeta preiskava zaradi zločina goljufije ustavljena. — Tako je deželna sodnija v Celovci popravila justični umor okrožne sodnije v Celji.

Gospodarske stvari.

Koliko nektare krave raznih plemen molzejo.

Naši kmetje redijo govejo živino posebno krave ali zaradi mleka za domače potrebe, ali zaradi mesa, ali zaradi vprege in slednjič tudi in sicer ne najmanj zaradi gaoja v vinograde, na njive in senožeti. Vendar pa je dobavljanje mleka in vseh mlečnih izdelkov kakor putra, masla in raznih sirskih sort ona stran reje goveje živine, na katero se pri naših kmetih še vse premalo porajta, ona je studence, iz ktere bi po naših krajih se še dalo marsikteri dohodek za naše kmete dobiti, ko bi se gledalo, da se mleko, mlečni izdelki v bližnja mesta spečavajo.

Res je, da marsikterega kmeta odstraši od reje goveje živine nizka cena volov, krav in telet. Ali mleko ima vedno svojo ceno in umno mlekarstvo ima svojo dobiček obetajočo prihodnost. Zato mora pameten kmetovalec ravno na to betvo gospodarstva vso svojo pozornost obračati. Da se pa iz mlekarstva tudi toliko dobička in zaslužka, pridobi, kolikor ga je pri danih razmerah največ mogoče, mora kmet pa tudi gledati, da si priskrbi krave, ktere so dobre mlekarice. Seveda se morajo pa potem take živali tudi primerno krmiti in postreči.

Veča ali manjša mlečnost raznih kraj je deloma od lastnosti raznih govejih plemen zavisna. Kakor je znano je veliko plemen goveje živine, izmed kterih nektera zopet boljše krave mlekarice dajejo, kakor pa druga plemena. Takim plemenom so tedaj po pravici naredi ime „mlečna plemena“. Plemenska lastnost je mlečnost še le postala, ko so se za reje le take krave izbirati in puščati začele; ktere so se po posebno obilni mlečnosti odlikovale in da so se take dobre mlekarice že od mladih nog namenu primerno redile in postregle. Drže se tega načela so živinorejci dosegli, da je obil-

na mlečnost tega ali onega plemena potem postala plemenska lastnost, tako rekoč glavni značaj ravno tega plemena.

Gotovo bode tedaj naše čitatelje zanimalo tu izvedeti, koliko mleka krave raznih plemen v določenem času dajejo. Določeni čas je tu leto dni:

Holandska krava je dala v 1 letu 3000 litrov	
Oldenburžanka	2800 "
Krava Švicarskega plemena	2600 "
Welsertalska	2990 "
Montavanska	2990 "
Breitenburžanka	2900 "
Ayrshire-krava	2900 "
Anglerka	2400 "
Simmentalska	2300 "
Shorthorn (Durham)	2200 "
Miesbachska	2200 "
Krava iz Švabskega Limpurga	2100 "
Pongavska	2000 "
Muricodolska	1900 "
Ansbach-Triesdorfska	1900 "
Ogrska sivka	800 "

Leta 1857 so na Saksonskem mleko od raznih krav merili in so našli te-le mere:

Poprek je dajala 1 krava od 55 krav holandskega plemena	3169 litrov
Od 58 Oldenburžank 1 krava	3309 "
Od 300 Algajskih krav 1 krava	3098 "
Od 28 domačih krav 1 krava	2749 "

Da si je tudi obilna mlečnost plemenska lastnost, pa zopet iz tega ne smemo sklepati, da bi bile vse krave jednega in istega plemena jednako dobre mlekarice. Nahajajo se marveč v vsakem plemenu boljše in slabše mlekarice. Pri tako imenovanih mlečnih plemenih se nahajajo navadno dobre mlekarice, med tem ko druga plemena le izjemoma dobre mlekarice porajajo. Po pravici so toraj postavili načelo in pravilo, da je obilna mlečnost v prvi vrsti závisna od pojedinstva, t. j. od posebnih lastnosti posameznega živinčeta in da je pri izbiranju dobrih mlekaric v prvi vrsti na posamezne krave pred vsem drugim gledati.

Največ na leto se je namolzlo, kar je do zdaj znano, od neke krave brez pobilže znanega plemena na grajščini Heinrichsberg v Devinskem okraju na Pruskem. Ta krava je dala od 15. oktobra 1844 do 14. okt. 1845 sovsem 8476 litrov mleka ali poprek na dan 23 litrov. Podobno veliko molzla je krava, ki je svoje dni bila znana pod imenom „črna Jetka“. Ta krava je bila sileškega deželskega plemena in je na rastavi leta 1863 v Hamburgu oči vseh izvedencev na se obračala. Njeni lastnik je bil grof Pinto-Mettkau in ta je trdil, da je krava v letu dni namolzla 8019 litrov tedaj v mlečni dobi po 27 litrov na dan. Da je to pa tudi bila resnica, o tem so se verjetni možje po skušnjah prepričala tako, da se je krava pričlo njih

pamolzla. Vrednik W. Janke v Vratislavi je 12. junija 1863 dnevno dojbo na 37,2 litrov kot resnično zaznamoval. Krava je imela takrat 27. febr. 1863 tele, je bila toraj 104 dni že mlečna. Ko so jo 8. julija v Hamburg na razstavo pripeljali, je dnevna dojba vsled poti na 23 do 24 litrov se znižala, kmalo pa je zopet na 34 do 35 litrov poskočila.

Ko so 11. maja 1866 v Reichenbachu na Šleskem razne krave skušali, ktera bi imela več mleka, je bila jedna črnomarogasta krava Amsterdamskega plemena, ki je 31 dni poprej tele imela, za najboljšo mlekarico spoznana. Po trikratni molži so od nje namolzli 33 litrov na dan. Poprek bi morala dobra mlekarica na dan 6—7 litrov mleka dati, tako da je letno mleko pet do šestkrat toliko težko, kolikor ima do tična krava žive teže.

Razum plemena in pa pojedinstva mlečnih krav je pa še mnogo drugih vplivov, ki delujejo na večo ali manjšo mlečno obilnost pri raznih kravah.

Kako znajo semena pačiti in mešati.

Kdor razna semena kupuje in presoja, mora iz ozirov pravičnosti do semenskih trgovcev mešanje in kazenje semena z namenom od slučajnega onečiščenja ločiti. O kazenji se more le tedaj govoriti, ako je onečiščenje nastalo po namenjenem primešavanju slabega semena ali drugih reči, ali pa če se je z semenom na njegovo škodo kaj takega počela, da je po takim ravnanju zvnajni pogled semena lepši postal. To ravnanje se imenuje lepšanje semena na videz. V dosego poslednjega namena se nekteri poslužujejo olja, s katerim se pšenica napoji, da tako bolj lep pogled dobi. Vzame se pa za tako lepšanje navadno slabo, zalezana in nenagledna pšenica, ktera pa z oljem napojana pogled lepe črstve pšenice zadobi. Malo gramov olja je zadosti, da se jeden hektoliter semena po poti močnega premešanja polepša. Z oljem se napaja žito tudi da zrno bolj polno in debelejšje postane in tako tudi večo težo dobijo. Tudi gre tako pooljenega žita nekoliko več v posodo, v kateri se ima vagati, ker imajo zrna bolj gladko zvnajno kožo in se tako tesneje drugo k drugemu priležejo.

Ako kdo vlažno seme s prahom iz lesnega oglja premešava, da mu po takim potu plesnjenje zabrani in mu zaduhel duh vzame, tako se to ne sme kot kazenje smatrati, marveč se more tako ravnanje z semenom kmetovalcem v dosego prav požlahtnjenega semena še le živo priporočati.

Med namišljenimi primesninami so zloglasni deteljni kamenčki najbolj navadni in pa tudi najbolj škodljivi. Ti kamenčki so namreč izbrani in pobarvani kvarcevi kamčki. Vendar je pa ti goljujfi dan danes bodljivost semen-

skih preskušavnih oblastnij precej ostro na nogo stopila, tedaj tako pokaženega semena le bolj redko kje najti. Bolj pogosto se nabaja primešan pesek v nježnejših travnih semenih. Grobejši kvarcevi pesek se rad primešava semenu trave pahovke, ali pa tudi trave, ki se ji pravi pasji rep.

Prav navadno pa je, da se staro seme pomešava s črstim novim zlasti pri detelji in travnih semenih. Spozna se pa večidel po barvi, bolj gotovo na pičli kaljivosti, ktere se je tedaj treba s poskušnjo prepričati.

Nič manj pogosto se kazi seme, da se mu podobna semena primešavajo. Tako je kaj prav navadnega, da se seme žolte detelje semenu rudeče ali lucernske detelje primešano najde. V časih po 30 %/o. Cena semena žolte detelje (*Medicago lupulina*) je ravno za polovico nižja in prav lahko dobiti. Ravno to velja o semenu bele medene detelje (*Melilotus alba*), ki je kot krma brez vse vrednosti. Če se v semenu lucerske detelje nahaja seme modre ali plave medene detelje, je to znamenje, da je seme iz južne Amerike doma in tako seme ne kaže kupovati. (Konec prih.)

Konje močno kupujejo po Savinjskej dolini tako, da se konjerejstvo društvo uže boji. Kajti če kmetovalci najlepše kobile sprodajo, kako hočemo potem konjerejstvo pospeševati? Občni zbor obhaja društvo 19. t. m. v Gradci. Licenciranje žrebcev bo 25. febr. v Lipnici, 26. v Mariboru in Mahrenbergu, 27. v Slov. Gradci, 28. v Celji 29. v Sevnici, 1. marca v Ptujih in Ljutomeru in 3. marca v Radgoni.

Sejmi. 8. febr. Slov. Gradec, 11. Radgona, 12. Gomilice, 14. Rače, Sevnica, Ponkva, Brežice, Zavec, 16. Buče, sv. Miklauž v Susilah, Podplat.

Dopisi.

Iz Maribora. Naša posojilnica je v kratkem tako ukrepila se, da obrača vže pozornost nemčurjev na se zaupanje uživa pa pri vseh. Čitalničarji so g. Jenkota izvolili za predsednika. Tukajšnji nemški šulverein je na Dunaj poslal 456 fl. raztrgane dece v mariborskih ulicah se pa le redko spominja. Tudi 8 učiteljem je „Judeževih grošev“ izplačal in daje po vseh šolah v okolici vohati, kde bi kakšnega slovenskega paglavca mogel pridobiti za „Aufklärung und deutsche Sache“. Nek dunajski Jud (?) mu je 200 robcev poslal, da z njimi gre slovenskih otrok lovit v šulvereinsko šolo. Odborniki so zvečinoma privandravci, tuji. Bankalari predsednik, Sedlaček, Schleicher in Figdor. Na učiteljišči imajo nemški pripravniki posebno zavezo proti slovenskim, sevniki Ausserer jo je na javni klin obesil pa ni nič čuti

o kakih „Hausdurchsuchungen“ itd. V Hočah je pogorel H. Witzlerjev mlin in hiša, škode je 800 fl. Miha Finžger je čez Pohorje hotel v Ruše pa je pri sv. Bolfanku zmrznil. Nek Wenedikter je v Dravo skočil in so ga v Poberžah mrtvega izvlekli. Poberški mirodvor še sedaj ni blagoslovljen, mariborski liberalci se blagoslovljene vode bojijo kakor hudir križa.

Iz gornjo-radgonskega okraja. Ptujski dohtar . . . . ., kojega zaradi nekakega posebno gnjusnega vzroka tudi za dohtarja „Hinteriča“ imajo, ta dohtar ima tudi pri nas par svojih mešetarjev, kojima pošilja svoje Slovence sovražne črkarije naj jih med ljudstvom razširjujejo in za njegove „nakane“ podpisov lovijo. Tudi zdaj smo se ednej komaj odbranili. Hinteriča v zadnjem času drugo ne srbi, razve koga bi mi Slovenci naj volili v državni zbor na mesto pokojnega blagega Hermana; zato dal je zopet loviti podpisov za nekšnega Löschnigg-a, tisti bode pre dober, naš od vseh pošteni Slovencev visokočislani gospod župnik Božidar Raič pa pre ne za nič. Löschnigg bo pa pre vso dačo v kratkem odpihol, in ne bo nam trebalo onih dolgov plačevati, v koje so nas liberali v osemnajstih letih zakopali. In res jih je zasačil v gornjo-radgonskem okraju, kaj mislite, koliko? Cele tri modre glave. Nič ne škodi če slovenski svet zvé imena teh treh modrijanov iz juterne dežele. Evo njih. Fr. Kreft pri sv. Jurji, Fr. Vaupotič v Rihtaroveih in neki Joh. Mlinarič, želar zdi se mi v Orehovcih. Razve teh treh liberalcev še se je deset Radgončanov na zadnje postavilo, rekši, ka oni pre tudi niso za Raiča. — Zdaj smo te ali zvedeli ob kolikih in koga imamo voliti, da se radgonskim desetim mestjanom prikupimo. Hvala Bogu, ka še se tudi v tako resnobnem času, kakor je zdajni, najdejo ljudje, ki še zato skrbijo, da se človek mora malo nasmejati. Lepa hvala vam tedaj preljubeznjivi „pürgerji“ za vaš dober svet, in da se prepričate, ka mi nismo tako nehvaležni, kakor nas črnijo, vam obečamo, ka vam ob svojem času tudi povemo, koga si imate vi zbrati za poslanca ali za župana, če sami ne boste bolj vedeli, kaj imate storiti. Izid volitve pa vam je vendar le oči malo odprl, da mi kmeti nismo več mladoletni, da si sami vemo svojega zastopnika poiskati in pravega najti, da vemo kdo je pravi naš prijatelj in kdo nije, komu ima zaupati, komu pa ne, to vse vemo brez vaše od Stoparja si izposojene modrosti. — Nič se ne bojte ljubi mestjani, zavolj Raiča vaših vinogradov v našem okraju ne bode toča pobila; ali morda res mislite, da bi vam Löschnigg dačo za groš znižal? . . . . k.

Izmed Mure in Drave. (Volitev poslanca) za državni zbor je dovršena in to tako slavno in sijajno, da bolje želeli si, je